

Kohtuasi C-376/23**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

15. juuni 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Augstākā tiesa (Senāts) (Läti kõrgeim kohus (Senat))

Eelotsusetaotluse kuupäev:

14. juuni 2023

Kaebaja esimeses kohtuastmes ja kassaator:SIA „*BALTIC CONTAINER TERMINAL*”**Vastustaja esimeses kohtuastmes ja teine pool kassatsioonimenetluses:**

Valsts ieņēmumu dienests (riigi maksuamet, Läti)

Põhikohtuasja ese

Nõue tühistada Valsts ieņēmumu dienesti (riigi maksuamet, edaspidi „VID”) otsus, millega kohustati piiratud vastutusega äriühingut BALTIC CONTAINER TERMINAL, kes on kaebaja, tasuma imporditollimaksu, käibemaksu ja neilt arvestatud viivist.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Eelotsuse taotluse esitanud kohus küsib ELTLi artikli 267 alusel järgmist: i) kas delegeeritud määrusega 2015/2446 liidu tolliseadustiku kohta on kooskõlas, kui vabatsooni eriprotseduur lõpetatakse, jättes märkimata deklaratsiooni identifitseeriva tolli viitenumbri, mille põhjal suunatakse kaup järgmisele tolliprotseduurile; 2) kas sellise tolliprotseduuri pidaja võib protseduuri lõpetada ainult märke põhjal, mille tolliametnik on kauba tollistaatuse kohta teinud kauba veodokumendile ilma, et pidaja kontrolliks ise nimetatud kauba tollistaatuse kehtivust, või juhul, kui ta peab staatuse kehtivust kontrollima, siis millises ulatuses tuleb seda teha; 3) kas tolliprotseduuri pidajal võib tolli kinnituse põhjal

olla õiguspärane ootus, et kauba tollistaatust on muudetud, isegi kui nimetatud kinnituses ei ole märgitud staatuse muutmise põhjust ega andmeid, mis võimaldavad seda põhjust kontrollida; ning 4) kas juhul, kui protseduuri pidaja ei ole liidu õiguses sätestatud tolliprotseduuri sätteid täitnud ja tal ei ole eespool nimetatud õiguspärast ootust, tuleb ta siiski kohtuotsuse seadusjõu põhimõttest tulenevalt vabastada tollivõlast, kui liikmesriigi kohtus arutatud teises kohtuasjas on samade fakti- ja õigusküsimuste kohta tehtud kohtuotsusega sedastatud, et tolliprotseduuri pidaja ei ole pannud toime ühtegi tolliprotseduuri rikkumist.

Eelotsuse küsimused

1. Kas delegeeritud määruse 2015/2446 artikli 178 lõike 1 punktide b ja c koostoimes liidu tolliseadustiku artikli 214 lõikega 1 kohaselt on lubatud lõpetada vabatsooni eriprotseduuri nii, et elektroonilisse registrisüsteemi ei ole sisestatud tolli viitenumbrit (MRN), mis identifitseerib tollideklaratsiooni, mille põhjal suunatakse kaubad järgmisele tolliprotseduurile?
2. Kas liidu tolliseadustiku artikli 214 lõike 1 ja artikli 215 lõike 1 ning delegeeritud määruse 2015/2446 lõike 1 punktide b ja c kohaselt on lubatud, et vabatsooni eriprotseduuri pidaja lõpetab nimetatud protseduuri ainult märke põhjal, mille tolliametnik on kauba tollistaatuse kohta teinud kauba veodokumendile, ilma et pidaja kontrolliks ise nimetatud kauba tollistaatuse kehtivust?
3. Juhul, kui vastus teisele eelotsuse küsimusele on eitav, siis millises ulatuses kontroll on vastavalt liidu tolliseadustiku artikli 214 lõikele 1 ja artikli 215 lõikele 1 ning delegeeritud määruse 2015/2446 artikli 178 lõike 1 punktidele b ja c piisav, et lugeda vabatsooni eriprotseduur õigesti lõpetatuks?
4. Kas vabatsooni eriprotseduuri pidajal võib tolli kinnituse põhjal olla õiguspärane ootus, et kauba tollistaatus „liiduväline kaup“ on muudetud staatuseks „liidu kaup“, kui nimetatud kinnituses ei ole märgitud kauba tollistaatuse muutmise põhjust ega andmeid, mis võimaldavad seda põhjust kontrollida?
5. Juhul kui vastus neljandale eelotsuse küsimusele on eitav, siis kas liidu tolliseadustiku artikli 79 lõike 1 punkti a ja lõike 3 punkti a alusel tekkinud tollivõlast vabastamise põhjus, arvestades liikmesriigi ja liidu õiguses tunnustatud kohtuotsuse seadusjõu põhimõtet, võib olla asjaolu, et liikmesriigi kohtus arutatud teises kohtuasjas on jõustunud kohtuotsusega sedastatud, et tolliprotseduuri pidaja ei ole vastavalt tolli kehtestatud menetlustele pannud vabatsooni eriprotseduuri osas toime ühtegi rikkumist?

Viidatud liidu õigusnormid

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. oktoobri 2013. aasta määrus (EL) nr 952/2013, millega kehtestatakse liidu tolliseadustik (uuesti sõnastatud), artikli 79 lõike 1

punkt a ja lõike 3 punkt a, artikli 210 punkt b, artikli 214 lõige 1 ja artikli 215 lõige 1.

Komisjoni 28. juuli 2015. aasta delegeeritud määrus (EL) 2015/2446, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 952/2013 seoses liidu tolliseadustiku teatavaid sätteid täpsustavate üksikasjalike eeskirjadega, artikli 178 lõike 1 punktid b ja c ning lõike 2 punkt a.

Komisjoni 24. novembri 2015. aasta rakendusmäärus (EL) 2015/2447, millega nähakse ette Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 952/2013 (millega kehtestatakse liidu tolliseadustik) teatavate sätete üksikasjalikud rakenduseeskirjad, artikli 199 lõike 1 punkt b, artikli 200 lõiked 1 ja 3, artikkel 211 ja artikli 226 esimene lõik.

Euroopa Kohtu ja Üldkohtu praktika

Euroopa Kohtu 7. aprilli 2011. aasta kohtuotsus *Sony Supply Chain Solutions* (Euroopa), C-153/10, EU:C:2011:224, punkt 47.

Euroopa Kohtu 29. märtsi 2011. aasta kohtuotsus *ThyssenKrupp Nirosta vs. komisjon* (C-352/09 P, EU:C:2011:191), punkt 123.

Üldkohtu 1. juuli 2009. aasta kohtuotsus *ThyssenKrupp Stainless vs. komisjon*, T-24/07, EU:T:2009:236, punkt 140.

Üldkohtu 8. veebruari 2018. aasta otsus *Sony Interactive Entertainment Europe/EUIPO – Marpefa (Vieta)* (T-879/16, EU:T:2018:77), punkt 31.

Viidatud liikmesriigi õigusnormid

Haldusmenetluse seadus (Administratīvā procesa likums)

Artikli 153 lõige 3:

Asjaolusid, mis loetakse tõendatuks lõplikult jõustunud kohtuotsuse põhjenduses, ei tule uuesti tõestada haldusasja läbivaatamisel, mille pooled on samad.

Kohtusüsteemi seadus (Likums „Par tiesu varu“)

Artikli 16 lõiked 3 ja 4:

3. Otsus on vastavalt seaduses kindlaksmääratud korrale kohtule siduv, kui ta vaatab läbi teisi sama kohtuasjaga seotud asju.

4. Sellistel otsustel on õigusjõud, need on siduvad *erga omnes* ja neile tuleb anda seadustega samaväärne jõud.

Ministrite nõukogu 22. augusti 2017. aasta määruse nr 500, millega sätestatakse tolliladusid, ajutist ladustamist ja vabatsõone käsitlevad eeskirjad (Ministru kabineta 2017. gada 22. augusta noteikumi Nr. 500 „Muitas noliktavu, pagaidu uzglabāšanas un brīvo zonu noteikumi“), punktis 77 on sätestatud, et kõik isikud, kelle vabatsõonis ladustatakse liiduvälisist kaupa, peavad pidama vabatsõonis ladustatud kauba kohta registrit; punktis 78 nähakse ette kohustus, et registrid peavad sisaldama andmeid, mis on osutatud eelkõige delegeeritud määruse 2015/2446 artikli 178 lõike 1 punktides b ja c ja lõikes 2; ning punktis 79 nähakse ette kohustus, et liiduvälise kauba register peab sisaldama kauba kohta tollidokumendi numbrit või laeva lastikirja numbrit, millega kaup vabatsõoni sisenes ja sellest väljus.

Kohtuasja asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 Kaebajal SIA BALTIC CONTAINER TERMINAL on luba Riia sadama vabatsõonis kauba laadimiseks, mahalaadimiseks ja ladustamiseks ning kohustus pidada nimetatud tsoonis asuvate kaupade kohta arvestust.
- 2 VID kontrollis kaebaja vabatsõonis asuvaid kaupu ja leidis, et kolmel juhul aastatel 2018 ja 2019, olid vabatsõonist kaubad väljunud ilma, et neid oleks suunatud järgmisele tolliprotseduurile, ja et seetõttu ei olnud vabatsõoni eriprotseduri lõpetatud. VID leidis, et nimetatud kaup oli tegelikult viidud tollijärelevalve alt välja, mille tõttu oli kaebajal tekkinud tollivõlg vastavalt liidu tolliseadustiku artikli 79 lõike 1 punktile a ja lõike 3 punktile a.
- 3 Asjaomane kaup anti vabatsõonist väljaviimiseks üle kauba veokirjade põhjal, milles märgiti kauba tollistaatuseks „liidu kaup“ („C“), mille tolliametnik oli kinnitanud tollitempli ja enda allkirjaga. See oli kooskõlas kehtiva praktikaga, mille kohaselt VID kontrollis kauba tollistaatust enne, kui kaup sadamast lahkub, ja märkis selle veodokumentidesse, kuigi õigusaktides sellist korda ette ei nähtud. Tolliametnikud leidsid siiski pärast kauba vabatsõonist väljumist, et kauba kohta ei ole dokumente, mis tõendaks kõnealuse kauba tollistaatuse „liiduvälise kaup“ („N“) muutmist staatuseks „liidu kaup“ („C“).
- 4 VID kohustas 19. juuli 2019. aasta otsusega kaebajat tasuma riigikassasse imporditollimaksu ja sellelt arvestatava viivise, samuti käibemaksu koos sellelt arvestatava viivisega.
- 5 Kaebaja kaebas VIDi otsuse kohtusse.
- 6 La Administratīvā apgabaltiesa (regionaalne halduskohus, Läti) jättis apellatsioonikaebuse rahuldamata.
- 7 Nimetatud kohus märkis, et liidu tolliseadustiku artikli 210 punkti b kohaselt on vabatsõon eriprotseduur ja seetõttu lõpetatakse nimetatud protseduur vastavalt liidu tolliseadustiku artikli 215 lõikele 1, kui kaup suunatakse järgmisele tolliprotseduurile. Nimetatud kohtu arvates pidi kaebaja vastavalt liidu

tolliseadustiku artikli 214 lõikele 1 pidama arvestust, mis hõlmab teavet ja andmeid, mis võimaldavad tollil protseduuri kontrollida, märkides teabe kauba tollistaatuse ja eriprotseduuri lõpetamise viisi kohta ehk millisele järgmisele tolliprotseduurile kaup suunati.

- 8 Administratiivā apgabaltiesa (regionaalne halduskohus) leidis, et ainuüksi kauba veokirjadel olev tempel ja allkiri ei saa tõendada kauba tollistaatust liidu kaubana, kui kaup on imporditud liiduvälise kaubana, ning seetõttu tuli kauba tollistaatust muuta, kuna VID ei kinnitanud kauba veokirjal nimetatud staatust ja kaubal on võimalik liidu kauba staatus saada ainult siis, kui see suunatakse vastavale tolliprotseduurile. Nimetatud kohtu hinnangul ei olnud kaebaja olnud oma kohustuste täitmise piisavalt hoolas, kuna oleks pidanud veenduma, et liiduväline kaup on suunatud ühte asjakohastest tolliprotseduuridest. Kohtu arvates ei saanud olla selle aluseks ainult veokiri, millel on tolli tempel ja ametniku allkiri, kuna ainult veokirja põhjal ei olnud võimalik kindlaks teha, millisele järgmisele tolliprotseduurile kaup suunati, kuigi märke „C“ oleks võinud panna kaebaja uskuma, et kaup oli suunatud tolliprotseduurile, mis muutis kauba tollistaatuse liidu kaubaks. Nimetatud kohtu arvates oli sellisel juhul vaja tolli viitenumbri (edaspidi „MRN“) deklaratsiooni või kauba veokirja, millel on tolli tempel ja MRN-number.
- 9 Kaebaja esitas [Administratiivā] apgabaltiesa (regionaalne halduskohus) otsuse peale kassatsioonkaebuse Senatšile (Senat).
- 10 Paralleelselt algatati Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu kolēģija (Riia regionaalse kohtu kriminaalkolleeģium) menetlus, milles kaebaja vaidlustas samade asjaolude eest halduskaristuse määramise. Krimināllietu kolēģija (kriminaalkolleeģium) tühistas 5. veebruari 2021. aasta otsusega kaebajale määratud halduskaristuse, leides, et kaebaja ei ole rikkunud tolliprotseduuri tingimusi ja on käitunud vastavalt tolli tavapärasele praktikale ning et VID ei olnud suutnud viidata õigusnormidele, mis kohustaksid kaebajat kontrollima muid kauba staatuse muutumise kehtivusega seotud andmeid peale tolli poolt esitatud kinnituse.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 11 Kaebaja, kes on kassatsioonmenetluses kassaator, leiab, et liidu tolliseadustiku artikli 79 lõike 1 punkti a ja lõike 3 punkti a kohaldamisel on tehtud viga. Kaebaja leiab, et teda võiks pidada tollimaksude võlgnikuks, kui tollialastes õigusaktides oleks sätestatud mõni konkreetne kohustus, mida ta ei ole täitnud, kuid [Administratiivā] apgabaltiesa (regionaalne halduskohus) ei osutanud ühelegi sellisele kohustusele. Samuti ei ole tõendatud, et kaebaja oleks osalenud tahtlikult vabatsoonist kauba ebaseaduslikus väljaviimises või et ta teadis või oleks võinud teada, et vabatsoonist viidi kaupa ebaseaduslikult välja. Kaebaja osutab delegeeritud määruse 2015/2446 artikli 178 lõike 1 punktile c, märkides, et selle sätte kohaselt oli tal kohustus lisada liidu tolliseadustiku artikli 214 lõikes 1 osutatud arvestusse andmed, mille abil on võimalik üheselt identifitseerida

tollideklaratsioonidest erinevaid tollidokumente, mis tahes muid kauba eriprotseduurile suunamisega seotud dokumente ja kõiki muid vastava protseduuri lõpetamisega seotud dokumente. Kaebaja väidab, et pidas VIDi väljastatud loa puhul nõutud arvestust ja andis kauba vedajale üle esitatud veokirjade alusel, millel oli vastavalt VIDi tavapärasele praktikale näha tolliametniku märgitud kauba staatus ehk see, et tegemist on liidu kaubaga, tolliametniku allkiri ja tollitempel. Kaebaja arvates võiks seetõttu põhjendatult leida, et kauba tolliprotseduur oli lõpetatud, sest kaup oli lubatud vabasse ringlusse, mis lõpetab samuti kauba vabatsooni eriprotseduuri, ja kõik õigusaktidest tulenevad kohustused olid täidetud. Kaebaja kinnitab lisaks, et tolli heaks kiidetud kehtiva korra kohaselt muudab toll kaebaja elektroonilisse registrisüsteemi sisenedes kauba tollistaatust ehk kinnitab kauba tollistaatuse muutumist ja kaebaja lõpetab vabatsooni eriprotseduuri, usaldades seda teavet.

- 12 VID leiab, et kaebaja ei lõpetanud vabatsooni eriprotseduuri õigesti, sest kui kaebaja lasi kaubal vabatsoonist väljuda, ei veendunud ta selles, et kaup on suunatud järgmisele tolliprotseduurile. VID väidab, et kaebaja oli vastavalt delegeeritud määruse 2015/2446 artikli 178 lõike 1 punktile b kohustatud lisama liidu tolliseadustiku artikli 214 lõikes 1 osutatud arvestusse tolli viitenumbri või selle puudumise korral mis tahes muu numbriga või koodiga, mille abil on võimalik identifitseerida tollideklaratsioone, millega kaup suunatakse eriprotseduurile, ja kui protseduur on lõpetatud kooskõlas tolliseadustiku artikli 215 lõikega 1, siis teabe selle kohta, kuidas protseduur lõpetati. VIDi väitel ei saa kauba tollistaatust tõendada tolli märges kauba veokirjal. VID on seetõttu seisukohal, et kaebajal oli kohustus lisada oma registrisüsteemi tolli viitenumber, mis oleks võimaldanud teha kindlaks tollideklaratsiooni, mille põhjal muudeti kauba tollistaatus „liiduväline kaup“ staatuseks „liidu kaup“, ning kaebaja oleks pidanud veenduma, et tollistaatuse muutmise on tõepoolest aset leidnud.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühikokkuvõte

- 13 Käesolevas asjas peab Senäts (Senat) otsustama, kas kaebaja vastutab tollivõlla eest, mis on tekkinud liidu tolliseadustiku artikli 79 lõike 1 punkti a ja lõike 3 punkti a kohaselt temal lasuvate kohustuste täitmata jätmise tõttu. Selle küsimuse lahendamiseks tuleb teha kindlaks, millised olid õigusaktidest tulenevad kohustused, mille kaebaja jättis vabatsooni eriprotseduuri lõpetamisel vabatsooni loa omanikuna täitmata.
- 14 Senäts (Senat) ei ole kindel, kas kaebajal oleks olnud võimalik teha kindlaks kauba tolliprotseduur ja tollistaatus ega selles, kas selline kontrollimine oleks olnud tõhus, kuna kaebaja oleks pidanud viima sellise kontrolli läbi ulatuslikult, tal ei olnud ligipääsu elektroonilisele tolliandmete töötlemise süsteemile ja ta ei oleks saanud kuidagi kontrollida näiteks T2L dokumendi tõesust, mida kontrollib toll ise.

- 15 Põhikohtuasja asjaolude toimumise ajal oli VIDI tavapärane praktika, et tolliametnikud kinnitasid tollistaatuse enne seda, kui kaup sadamast lahkus, ning tegid väljaminevatele dokumentidele (üldiselt kauba veokiri) vastavad märged (kauba tollistaatus, tollikontrolli punkti tempel ja tolliametniku allkiri). Kehtivas korras on samuti ette nähtud, et tolliametnik ise kinnitab kauba tollistaatuse muutumist ja kaebaja, kes usaldab tolliametniku esitatud teavet, lõpetab vabatsooni eriprotseduuri.
- 16 Senätsil (Senat) on seetõttu kahtlusi, kas asjaolu, et VID nõuab, et kaebaja registrisüsteemis oleks kauba tollistaatuse muutumise tõendamiseks märgitud tollideklaratsiooni tolli viitenumber, on õigustatud ja õigusega kooskõlas. Kohus soovib teha selgeks, kas vabatsooni eriprotseduuri saab lõpetada ilma tolli viitenumbrit registrisüsteemi märkimata ja kas protseduuri pidaja saab lõpetada eriprotseduuri kauba tollistaatust käsitleva märke põhjal, mille tolliametnik on teinud kauba veodokumendile, nii, et ta ei kontrolli ise kauba tollistaatuse kohaldamise kehtivust. Kui vastus on eitav, soovib Senäts (Senat) teada, millises ulatuses oleks kaebaja pidanud kontrolli läbi viima.
- 17 Kui leitakse, et kaebaja ei olnud tolliprotseduuri raames oma kohustusi täitnud, soovib Senäts (Senat) teada, kas kaebaja oleks saanud tolli senise praktika põhjal õiguspäraselt oodata, et kauba tollistaatust oli muudetud. Senätsil (Senat) on küsimus Euroopa Kohtu praktika osas, mille põhjal liidu õigusakti konkreetse sätte vaidlustamisel ei saa tugineda õiguspärase ootuse kaitse põhimõttele ja liidu õigust kohaldama kohustatud liikmesriigi ametiasutuse tegevus, mis on sellega vastuolus, ei saa olla ettevõtja jaoks alus õiguspärasele ootusele olla koheldud viisil, mis on liidu õigusega vastuolus (Euroopa Kohtu 7. aprilli 2011. aasta otsus Sony Supply Chain Solutions (Euroopa), C-153/10, EU:C:2011:224, punkt 47).
- 18 Viimaseks küsib Senäts (Senat), kas juhul, kui leitakse, et kaebaja on siiski pannud toime tolliprotseduuri rikkumise ja et tal ei saanud olla õiguspärast ootust sellisel juhul nagu käesolevas asjas, mille puhul on liikmesriigi kohtus samade poolte ning samade fakti- ja õigusküsimuste kohta tehtud otsuses leitud, et kaebaja ei ole tolliprotseduuri rikkunud, tuleb pidada prioriteetseks kohtotsuse seadusjõu põhimõtet, vabastades seega kaebaja tollivõlast, või tuleb kohaldada liidu finantshuvides kehtestatud kohustust tasuda tollivõlg.